

Ayvacık, Bayramiç, Çan, Ezine ve Yenice (Çanakkale İli) İlçelerinde Köy Adlarının Kaynakları

The Origin of Village Names in the Counties of Ayvacık, Bayramic, Can, Ezine and Yenice (Province of Canakkale)

Okan YAŞAR*
Funda ÖRGE YAŞAR**

Özet

Yerleşme adları; yerleşmelerin bulunduğu coğrafi çevre özellikleri, tarihi, sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri hakkında fikir verecek mahiyettedir. Başka bir ifadeyle yer adları, insan ile mekân arasındaki ilişkileri yansıttığı gibi insanın mekânı algılayış biçimi hakkında da fikir vermektedir. Bu araştırma; Çanakkale İli Ayvacık, Bayramiç, Çan, Ezine ve Yenice ilçelerinde yer alan köylere ad verilmesinde hangi faktörlerin esin kaynağı olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sözü edilen ilçelerin doğal ve beşeri çevresi çeşitli şekillerde köy adlarına esin kaynağı olmuştur. Araştırma alanında yer alan 331 kır yerleşmesinin % 39.6'sı (131 adet) Fiziki Coğrafya özelliklerinden ve % 34.7'si (115 adet) Beşeri ve Ekonomik Coğrafya özelliklerinden esinlenerek ad almıştır. Ayrıca köy yerleşmelerinin % 25.7'si de (85 adet) tarihi, dini, sosyo-kültürel ve diğer faktörlerden esinlenerek ad almıştır.

Anahtar Kelimeler: yerleşme coğrafyası, yer adları, coğrafi çevre, tarihî ve kültürel faktörler

Abstract

Settlement names; geographical environmental properties of settlements are capable of giving ideas about historical, socio-economic and cultural properties. In other words, as place names reflect the relationships between human and residence, they also give ideas about the way of perception the residence of human. This research aims at revealing which factors have been inspiration sources in giving names to the villages taking place in the counties of Ayvacık, Bayramiç, Çan, Ezine and Yenice of Province of Çanakkale. The natural and human environments of the counties mentioned above have been an inspiration source. 39.6 percent (131 items) out of 331 rural settlements taking place in the field of research obtained their names by being inspired from Physical Geography properties and 34.7 percent (115 items) out of total rural settlements obtained their names by being inspired from Human and Economical Geography properties. Furthermore, 25.7 percent of the village settlements have obtained names by being inspired from historical, religious, social-cultural and other factors.

Key Words: settlement geography, placement names, geographical environment, historical and cultural factors

Giriş

Yerleşme adları, yerleşmelerin bulunduğu coğrafi çevre özellikleri, tarihi, sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri hakkında fikir verecek mahiyettedir. Yer adları, yer adları bilimi olan toponiminin konusudur. Kısaca toponimi herhangi bir yöredeki yer adlarının kökenlerini araştıran dilbilim dalıdır. Yer adları, insan ile mekân arasındaki ilişkileri yansıttığı gibi insanın mekânı algılayış biçimi hakkında da fikir vermektedir. Herhangi bir nesneye verilen ismin anlamı, kökeni ve yapısal özellikleri dilbilimin inceleme konusudur. Ancak konu yer adları olunca dilbilimin yanı sıra etnoloji, sosyoloji, tarih ve coğrafya da bunlarla ilgilenmeye başlar. Çünkü yer adları bir toplumun sosyal ve kültürel yapısı ile buldukları, kullandıkları mekânın tarihî geçmişi ve coğrafya özellikleri hakkında da önemli ipuçları taşırlar (Uygur, 1967, s. 495-502). İnsanların yaşadıkları mekânları adlandırırken bazı özelliklerden etkilendikleri dikkati çeker. Bu etkilenme doğal çevrenin bir niteliğinden olabileceği gibi sosyal bir sebepten de kaynaklanabilir. Köy adlarının verilmesinde etkili olan faktörler göz önüne alındığında iki temel gruplaşma dikkati çeker. Bunlardan ilki köy adlarının yakınlarındaki dağ, tepe, göl, akarsu, toprak, bitki örtüsü vb'nin özelliklerinden ya da doğrudan bunların adından esinlenerek doğal çevre elemanlarına göre adlandırılması; diğer grubu ise insan ve faaliyetleri, boy, aşiret ve çeşitli olaylar etkisi yahut esinlenmesiyle beliren ve Beşeri Coğrafya özellikleri taşıyan köy adları oluşturmaktadır (Tunçel, 2000, s.24-27). Başka kelimelerle yer adları, toplumun coğrafi mekânla bütünleşmesinin en karakteristik göstergesidir (Erinç, 1989, s.9).

Köy adları, geçmişteki nüfus hareketleri ve iskân tarihi hakkında bilgi kaynağıdır. Yerleşme adlarından hareketle tarih içerisinde Türk boy, oymak, aile ve soy özellikleri ve hangi yörelere

* Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, okany@comu.edu.tr

** Okt., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Türk Dili Bölümü, fundaorge@comu.edu.tr

yerleştikleri hakkında bilgi edinebilmektedir. Bununla birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde kaybedilen bölgelerden Anadolu'ya yönelen göçler ve nüfus hareketleri hakkında isabetli değerlendirmeler yapılabilmektedir. Bu da o yörenin iskân tarihinin aydınlatılmasını mümkün kılmaktadır.

Yer adlarını koyan insanlar, coğrafi mekâna, nüfusun kültürel özelliklerine ve tarihsel değerlerine kayıtsız kalmamışlardır. Coğrafi mekânın nişanesi olan isim, çevresinde bulunan yerleşmelerdeki nüfusun en çok önem verdiği özelliklerin somutlaşmasıyla gerçekleşir. Yer adı, Türkçenin türetme gücü ve yerel ağızların etkisi ile birleşerek zaman içinde farklı bir değişim gösterir. Yer adında ya anlam değişimi meydana gelir, ya ilk ismini muhafaza eder, ya da adeta bir yumak gibi büyüyerek, birçok tarihsel dönemdeki değerleri içinde barındırır. Bazı yer adları eski dönemin lehçeleri ile ayakta dururken, zamanla dilin yabancı etkilere maruz kalması, eski sözcüklerin unutulmasına neden olmuş ve günümüzde o yer adının anlamı analiz edilirken güçlüklerle karşılaşılmasına neden olmuştur (Demirkaya vd., 2006, s.78).

Yer adlarının kaynakları ile ilgili bilimsel çalışmalar, bir yerleşmenin coğrafyası, tarihi, sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerinin o yerleşmenin adlandırılmasındaki yerini ortaya koymaktadır. Başta coğrafi faktörler olmak üzere köylerin adları belirlenirken tarihi, sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin etkisi çok barizdir. Çanakkale İli, eşsiz coğrafi konumu nedeniyle kavimlerin ya da orduların geçiş alanı olmuş ve elverişli coğrafi çevre özellikleri nedeniyle de tarih boyunca sürekli yerleşmeye sahne olmuştur. Çanakkale İli, Anadolu'nun kuzey batısında Asya ve Avrupa kıtalarını birbirinden ayıran ve kendi adıyla anılan Çanakkale Boğazı'nın çevresinde yer almaktadır. Çanakkale İli Erken Bronz Çağı'ndan (MÖ 3000-2000) bu yana iskâna sahne olmuştur. İl'in coğrafi konumu, ulaşım açısından önemli bir bölge olmasını sağlamış ve dolayısıyla bu üstünlük çeşitli kavimlerce geçiş yeri olarak kullanılmasını sağlamıştır (Yaşar, 2001, s.171-201).

Asya ve Avrupa arasındaki etkileşimlerin çoğu ister göç, ister işgal, ticaret ya da kültürel ve düşünsel alışveriş olsun, Çanakkale İli ve çevresi üzerinden yapılmıştır. Çanakkale İli ve çevresi Helenistik, Roma ve Osmanlı dönemlerinde stratejik önemini korumuştur. Akdeniz Havzası'nın dünyanın ana ilgi odağı olduğu dönemlerde bile kolay aşılabilen Çanakkale Boğazı her zaman önemini korumuştur. Karadeniz Havzası'nın ön plana çıkmasıyla, Çanakkale Boğazı işlevini İstanbul Boğazı'na kaptırmış, dolayısıyla Çanakkale'nin önemi de İstanbul'un savunmasındaki rolüyle sınırlı kalmıştır. Yüzyıllar boyunca Çanakkale Boğazı çevresine sahip olanlar deniz ticaretine egemen olmuştur (Bademli vd., 2000, s.B 24-25; s. G 116-117). Çanakkale İli, Fiziki coğrafya özellikleri ve coğrafi konumu açısından İstanbul Boğazı'yla benzer özelliklere sahip olmasına rağmen yerleşme, nüfus, ekonomik faaliyetler, turizm ve ulaşım bakımından büyük farklılık gösterir. Antik Çağ'da parlak bir yerleşim dönemi yaşamış, fakat Bizans Devleti'nin kuruluşundan sonra doğu-batı ülkeleri arasında karayolu bağlantısında eski önemini kaybetmiş, ancak jeopolitik konumu sebebiyle, stratejik önemini günümüze kadar korumuştur (Doğaner, 1994, s.125-126).

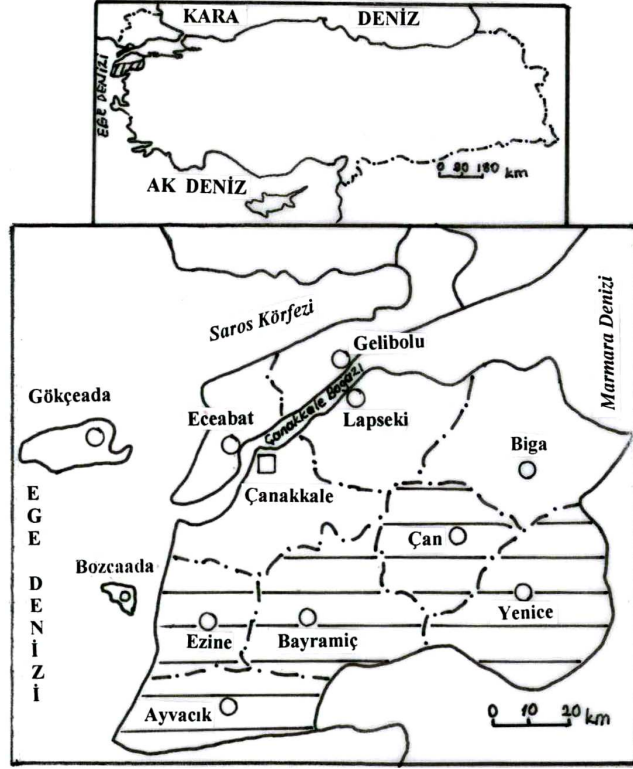
Çanakkale İli ve çevresinin bölgelerarası geçiş özelliği yörenin değerlerine de yansımış; yazılı, sözlü, maddi ve manevi kültür (mesken tipleri, el sanatları, yemekler, halk oyunları, şive, şiir ve edebiyat) unsurlarının şekillenmesinde etkili olmuştur. Binlerce yılın birikimiyle oluşan kültürel oluşumların, bu kadar dar alanda zengin farklılıklar içinde devam etmesi yine nadiren rastlanan bir durumdur. Coğrafi konumunun geçiş güzergâhında olması ve binlerce yıldan bu yana birçok kültürün etkilemesiyle oluşan bu durum, doğal bir sentezlemenin sonucudur (Erten, 2006, s.157).

İşte bu zengin doğal, tarihi ve kültürel çevrenin köy adlarına ne ölçüde yansıdığına tespit edilmesi araştırma konusunu teşkil etmektedir. Bu anlamda Çanakkale İli'nin orta ve güney ilçeleri olan Çan, Bayramiç, Yenice, Ezine ve Ayvacık ilçeleri araştırma alanı olarak seçilmiştir (Şekil 1). Sözü edilen ilçelerin büyük bir bölümü Kaz Dağı tarafından engebelenirilmişdir. Sözü edilen ilçelerin doğal ve beşeri çevresi çeşitli şekillerde köy adlarına esin kaynağı olmuştur.

1. Çalışmanın Amacı ve Yöntem

Bu makale; Çanakkale İli Ayvacık, Bayramiç, Çan, Ezine ve Yenice ilçelerinde yer alan köylere (Toplam 331 adet) ad verilmesinde insanların içinde yaşadıkları coğrafi mekânın biçimi ve çeşitli özellikleri ile

tarihi ve kültürel faktörlerin belirleyici etkilerini gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Böylece Çanakkale İli Ayvacık, Bayramiç, Çan, Ezine ve Yenice ilçelerinde doğal ve beşeri ortamın ya da insan-çevre ilişkilerinin köy adlarına yansıma biçimi ortaya konularak analiz edilecektir.

Şekil 1: Araştırma alanının lokasyon haritası

Araştırma kapsamındaki ilçelerin güncel köy ad ve sayılarına Türkiye İstatistik Kurumu'nun (www.tuik.gov.tr) "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi"nden ulaşılmıştır. Sözü edilen ilçelerde yer alan köy adlarının esin kaynağı belirlenirken zaman zaman bu köy adlarının anlamlarının belirlenmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle Türk Dil Kurumu web sayfasında (www.tdk.gov.tr) yer alan *Güncel Türkçe Sözlük* ve *Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü*'nden yararlanılmıştır. Bununla birlikte araştırma alanında konar-göçer hayat sürdürürken yerleşik hayata geçen oymak, aşiret ve cemaatlerle ilgili olarak Barkan (1942), Türkay (1979) ve Orhunlu (1963)'nin araştırmaları yol gösterici olmuştur. Köy adlarının etimolojik incelemesinin yapılabilmesi için bu alanda uzman bir öğretim üyesinin¹ görüşlerine başvurulmuştur. Ayrıca ilçelerin Kaymakamlık web sayfaları ile 1998 yılından bu yana çeşitli araştırmalar kapsamında il genelinde sürdürdüğümüz arazi çalışmalarından sağladığımız bulgular da araştırmada veri olarak kullanılmıştır.

2. Araştırma Alanındaki Köy Adlarının Toponimisi

Araştırma kapsamındaki ilçelerde yer alan toplam köy sayısı 331'dir (Tablo 1). Bu köylerin % 39.6'sı Fiziki Coğrafya, % 34.7'si Beşeri ve Ekonomik Coğrafya özelliklerini ve % 25.7'si de tarihi, dini ve sosyo-kültürel faktörler ile renklerden esinlenerek ad almıştır. Dolayısıyla köy adlarının verilmesinde coğrafi faktörlerin etkisinin daha bariz olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma alanında köy yerleşmelerine verilen adlardan 2 adeti² üç farklı ilçede, 18 adedi³ iki farklı ilçede de karşımıza çıkmaktadır. Köy yerleşme adlarının kategorik dağılımı ve bunların toplam oranı Tablo 2'de görülmektedir.

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nden Yard. Doç. Dr. Yusuf AVCI.

² Çanköy ve Yeniköy.

³ Akköy, Bilaller, Çamoba, Çınarköy, Çırpılar, Çiftlikköy, Hacılar, Karadağ, Karaköy, Köseler, Kulfal, Pazarköy

Tablo 1: Araştırma Kapsamındaki İlçelerde Yerleşme Sayıları

Sıra No	İlçe Adı	Köy Sayısı
1	Ayvacık	65
2	Bayramiç	76
3	Çan	66
4	Ezine	49
5	Yenice	75
	Toplam	331

Tablo 2: Yerleşme Adlarının Kategorik Dağılımı

Yerleşme Kategorisi	Köy Sayısı	%'si
Adlarını litolojik özelliklerden alanlar	15	4.5
Adlarını topoğrafik unsurlardan alanlar	30	9
Adlarını klimatolojik özelliklerden alanlar	8	2.4
Adlarını doğal bitki örtüsünden ve kültür bitkilerinden alanlar	54	16.4
Adlarını hidrografik özelliklerinden alanlar	19	5.7
Adlarını manzara üstünlüklerine bağlı olarak alanlar	5	1.5
Adlarını renklerden esinlenerek alanlar	13	3.9
Adlarını Türk boy adlarından alanlar	5	1.5
Adlarını oymak, aşiret, cemaat ve önemli kişilerden alanlar	40	12.1
Adlarını tarih öncesi yerleşmelerden ve kalıntılardan alanlar	7	2.1
Adlarını tarihî, dinî ve sosyo-kültürel faktörlerden alanlar	32	9.8
Adlarını göç hareketlerinden alanlar	10	3
Adlarını köyün kurulduğu yerde evvelce bulunan geçici veya devamlı kır yerleşmelerinden alanlar	27	8.3
Adlarını meslek grupları, ekonomik faaliyetler ve bu faaliyetlerin sürdürüldüğü alanlardan alanlar	19	5.7
Adlarını askerî rütbelerden esinlenerek alanlar	5	1.5
Adlarını çeşitli eşya ve aletlerden alanlar	9	2.7
Adlarını hayvan türlerinden ve çeşitli canlılardan alanlar	18	5.4
Adlarını ulaşım ile ilgili özelliklerden alanlar	7	2.1
Diğer	8	2.4
TOPLAM	331	100

2.1. Adlarını Litolojik Özelliklerden Alan Köyler

Araştırma alanının büyük bir bölümü Kazdağı tarafından engebelendirilmektedir. Bu nedenle inceleme kapsamındaki köylerin % 39.6'sına denk gelen 131 köy, adını Fizikî Coğrafya faktörlerinden esinlenerek almıştır. Araştırma alanında adını kayalardan ve onların şekil ve yapı özelliklerinden alan 15 köy bulunmaktadır (Tablo 3). Bunlardan bazıları ise Bektaş, Kayalar, Çakır, Çakılköy, Kayacık ve Kayatepe'dir. Yörede daha önce çıkarılmış ya da çıkarılmakta olan bir maden köy adlarına esin kaynağı olmuştur. Buna örnek olarak Çakmaklar, Tuzla, Tuztaşı, Körüktaş, Kurşunlu ve Gümüşler köylerini gösterebiliriz. Araştırma alanında kaya renklerinin de köylere ad verilmesi sürecinde etkili olduğunu görmekteyiz. Buna örnek olarak Akçakıl verilebilir. Bununla birlikte araştırma alanında naldöken, taşlı ve çakıllı yol anlamına gelmekte olup naldöken bir köy adına esin kaynağı olmuştur.

Tablo 3: Adlarını Litolojik Özelliklerden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Tuzla	Ayvacık	Kurşunlu	Bayramiç
Bektaş	Ayvacık	Çakılköy	Çan
Çakmaklar	Ayvacık	Kayacık	Ezine
Kayalar	Ayvacık	Körüktaş	Ezine
Keçikaya	Ayvacık	Çakır	Yenice
Naldöken	Ayvacık	Gümüşler	Yenice
Tuztaşı	Ayvacık	Kayatepe	Yenice
Akçakıl	Bayramiç		

2.2. Adlarını Topoğrafik Unsurlardan Alan Köyler

Araştırma alanında topoğrafik özellikler köy adlarının önemli esin kaynaklarından biridir. Araştırma alanındaki köylerinin % 9'u topoğrafik özelliklerden ad almıştır. Dağ kenarlarında, derelerin

yukarı mecralarında veya kenarlarında, küçük tepeler üzerinde, yamaçlarda, taraçalarda, platolarda, boyun noktaları ve burunlarda yerleşmiş köyler (Göney, 1975, s.274-275) buldukları topoğrafyadan esinlenerek ad almışlardır. Bunlar arasında Adatepe, Sapanca, Tepeköy, Araovacık, Dalyan, Karadoru, Oğlanalanı, Beşik, Maltepe ve Alancık örnek olarak sayılabilir (Tablo 4). Bununla birlikte topoğrafik özelliklerden etkilenecek köylerine en çok ad konulan ilçe 9 köy ile Yenice'dir. Bu özelliklerden en az etkilenen ilçeler ise Ayvacık ve Bayramiç ilçeleridir. Araştırma alanında bazı köyler adlarını bir topoğrafik unsur ile bir başka sözcüğün birleşmesi sonucu almıştır. Buna örnek olarak Uzunalan, Ahlatlıburun, Maltepe, Gökçebayır, Aşağıinova ve Koşuburnu'nu verebiliriz.

Tablo 4: Adlarını Topoğrafik Unsurlardan Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Adatepe	Ayvacık	Aladağ	Ezine
Sapanca	Ayvacık	Dalyan	Ezine
Uzunalan	Ayvacık	Gökçebayır	Ezine
Yukarıköy	Ayvacık	Karadağ	Ezine
Taşboğaz	Ayvacık	Kumburun	Ezine
Beşik	Bayramiç	Taştepe	Ezine
Çaldağ	Bayramiç	Alancık	Yenice
Koşuburnu	Bayramiç	Araovacık	Yenice
Sarıdüz	Bayramiç	Aşağıinova	Yenice
Ahlatlıburun	Çan	Daralan	Yenice
Büyüktepe	Çan	Karadoru	Yenice
Karadağ	Çan	Kırıklar	Yenice
Maltepe	Çan	Oğlanalanı	Yenice
Tepeköy	Çan	Tabanköy	Yenice
Uzunalan	Çan	Yukarıinova	Yenice

2.3. Adlarını Klimatolojik Özelliklerden Alan Köyler

İnsanlar yerleştikleri köylere ad koyarken yeryüzünde görülen başlıca iklim tiplerinden, mevsimlerden, güneşlenme durumundan, sıcaklık, basınç, rüzgârlar, nemlilik ve yağış gibi iklim elemanlarından etkilenebilirler. Ancak klimatolojik özelliklerden etkilenecek yerleşim alanlarına ad koyma eğilimi litoloji, topoğrafya, doğal bitki örtüsü ve hidroğrafya gibi fizikî coğrafya elemanlarına oranla daha azdır.

Araştırma alanında bu grup altında yer alan köy sayısı 8'dir. Bunlardan Baharlar Köyü adını mevsimlerden etkilenecek alırken Tartışık, Işıklı gibi köylerin adlandırılmasında güneşlenme durumu etkili olmuştur. Bununla birlikte Dondurma, Kalburcu [asıl şekli Kardurucu'dur (www.can.gov.tr)], Karlı ve Yağdıran köylerinin adlandırılmasında yağış şekilleri etkili olmuştur. Duman adlı köy, sık görülen sisli günlerden esinlenerek ad almıştır. Tablo 5'e göre klimatolojik özelliklerden etkilenecek adı koyulan köy sayısı en fazla Çan ilçesinde yer almaktadır.

Tablo 5: Adlarını Klimatolojik Özelliklerden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Baharlar	Ayvacık	Duman	Çan
Tartışık	Ayvacık	Kalburcu	Çan
Işıklı	Bayramiç	Karlı	Çan
Dondurma	Çan	Yağdıran	Yenice

2.4. Adlarını Doğal Bitki Örtüsünden ve Kültür Bitkilerinden Alan Köyler

Araştırma alanında Kaz Dağı'nın yer alması ve bu dağın zengin bir bitki örtüsüne sahip olması, köylere ad verilirken doğal bitki örtüsünün başta gelen esin kaynağı olmasını sağlamıştır. Bununla birlikte kültür bitkilerinin de köylere ad verilmesinde etkili olduğunu görmekteyiz. Araştırma alanında adını bitki örtüsünden alan köy sayısı dikkat çekici bir orana (% 16.4) sahiptir. Doğal bitki örtüsünden esinlenerek ad alan köylere; Çamkalabak, Çamköy, Sazlı, Söğütlü, Ağaçköy, Çatalçam, Emeşe, Söğütalan, Çınarköy,

Çınarcık ve Kuşçayır gibi köyler örnek olarak verilebilir (Tablo 6). Araştırma alanında kültür bitkilerinden de esinlenerek ad alan çok sayıda köy bulunmaktadır. Bunlar arasında Bademli, Üzümlü, Zerdalilik, Zeytinli, Asmalı, Hurma ve Armutçuk örnek olarak verilebilir. Araştırma alanında Bayramiç ilçesinde 14, Yenice ilçesinde 13 ve Ayvacık ilçesinde ise 12 köy adını bitki örtüsünden esinlenerek almıştır. Çünkü bu ilçelerde Kaz Dağı'na bağlı olarak zengin bir bitki örtüsü yer almaktadır.

Ayrıca Güvemcik Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğünde (www.tdk.gov.tr) erik, yeşillik ve çayır gibi anlamlara gelmektedir. Yine aynı sözlükte Çaltı-Çaltıkara diken, çalı, küçük ve dikenli orman; Kozlu-Başkoz ise ceviz anlamına gelmektedir. Saçaklı, bitkilerin emici kökleri anlamına gelmektedir. Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğünde Kalabak çınar ve Soğucak ise semizotu anlamındadır. Araştırma alanında az sayıda köye bir bitki türü adı ile başka bir sözcüğün birleştirilmesiyle ad verilmiştir. Bunlara örnek olarak Kuşçayır, Yassıbağ, Bostandere, Zeybekçayırı ve Sarıçayır verilebilir.

Tablo 6: Adlarını Doğal Bitki Örtüsünden ve Kültür Bitkilerinden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Bademli	Ayvacık	Bostandere	Çan
Budaklar	Ayvacık	Çaltıkara	Çan
Çaltı	Ayvacık	Çamköy	Çan
Çamkalabak	Ayvacık	Emeşe	Çan
Çamköy	Ayvacık	Hurma	Çan
Kestanelik	Ayvacık	Kulfal	Çan
Korubaşı	Ayvacık	Söğütalan	Çan
Kozlu	Ayvacık	Zeybekçayırı	Çan
Kulfal	Ayvacık	Bahçeli	Ezine
Misvak	Ayvacık	Çamköy	Ezine
Sazlı	Ayvacık	Çamlıca	Ezine
Söğütlü	Ayvacık	Çınarköy	Ezine
Ağaçköy	Bayramiç	Güllüce	Ezine
Çatalçam	Bayramiç	Sarisöğüt	Ezine
Çırpılar	Bayramiç	Armutçuk	Yenice
Güvemcik	Bayramiç	Bağlı	Yenice
Korucak	Bayramiç	Başkoz	Yenice
Kuşçayır	Bayramiç	Çınarcık	Yenice
Palamut	Bayramiç	Çınarköy	Yenice
Pıtreli	Bayramiç	Çırpılar	Yenice
Saçaklı	Bayramiç	Gündoğdu	Yenice
Sarıot	Bayramiç	Kalabakbaşı	Yenice
Üzümlü	Bayramiç	Koruköy	Yenice
Yassıbağ	Bayramiç	Sarıçayır	Yenice
Zerdalilik	Bayramiç	Sazak	Yenice
Zeytinli	Bayramiç	Soğucak	Yenice
Asmalı	Çan	Üçkabağaç	Yenice

2.5. Adlarını Hidrografik Özelliklerinden Alan Köyler

Tarihte ilk yerleşme birimleri su kaynakları çevresinde kurulmuştur. Bu nedenle su, yerleşmeyi kendine çeken bir faktör olmuştur. Çünkü su, insanlar için vazgeçilmez doğal kaynakların başında gelmektedir. İnsanlar kendilerine yeni yerleşme yerleri seçerken özellikle de suyun bol olduğu mekânları tercih etmişlerdir. Araştırma alanında da köyler dere, pınar, kuyu, kaynak, göl ve çay gibi hidrografik faktörlerden esinlenerek ad almışlardır. Bu esinlemede suyla ilgili kavramın sıfatlarından yararlanılarak genellikle birleşik sözcük yapıldığı görülmektedir.

Tablo 7: Adlarını Hidrografik Özelliklerinden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Arıklı	Ayvacık	Danapınar	Çan
Babadere	Ayvacık	Göle	Çan
Bahçedere	Ayvacık	Üvezdere	Çan
Çınarpınar	Ayvacık	Pınarbaşı	Ezine

Gülpınar	Ayvacak	Sarpdere	Ezine
Kösedere	Ayvacak	Ballıçay	Yenice
Küçükuyu	Ayvacak	Karasu	Yenice
Pınardere	Ayvacak	Kuzupınarı	Yenice
Akpınar	Bayramiç	Suuçtu	Yenice
Pınarbaşı	Bayramiç		

Araştırma alanında 19 köy adını sudan esinlenerek almıştır. Bunların başında genellikle dere, pınar ve kuyu gelmektedir. Bu sözcüklere ikinci bir sözcüğün eklenmesi ile adını alan köylere Babadere, Bahçedere, Çınarpınar, Gülpınar, Kösedere, Pınardere, Pınarbaşı, Danapınar, Sarpdere ve Kuzupınarı örnek olarak verilebilir. Hidrografik özellikler kaynaklı köy adları (8 yerleşim yeri ile) en çok Ayvacık ilçesinde tespit edilmiştir. Bununla birlikte Pınarbaşı hem Bayramiç hem de Ezine ilçesinde köy adı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca Arıklı, Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğünde; suyolu ve ark gibi anlamlara gelmektedir. Suuçtu ise aynı sözlükte; çağlayan ve düden anlamına gelmektedir.

2.6. Adlarını Manzara Üstünlüklerine Bağlı Olarak Alan Köyler

İnsanlar yaşadıkları köylere ad koyarken yerleşim yerleri çevresinin manzara üstünlüklerinden de esinlenmişlerdir. Araştırma alanında Kaz Dağı kaynaklı manzara üstünlükleri dikkati çekmektedir. Bu da köylere ad verilmesinde esin kaynağı olmuştur. Araştırma alanında bu anlamda belirlenen köy sayısı 5'tir. Bunlar; Güzelköy, Güzeltepe, Saraycık, Yahşeli ve Güzeloba köyleridir. Örneklerden de anlaşılacağı gibi bu köylere ad verilirken *güzel* ve yine iyi ve güzel anlamlarına gelen *yahşi* sıfatlarından yararlanılarak birleşik sözcük yapıldığı görülmektedir. Bu başlık altında incelenen köylerden üçünün Bayramiç ilçesinde olması dikkat çekicidir.

Tablo 8: Adlarını Manzara Üstünlüklerine Bağlı Olarak Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Güzelköy	Ayvacak	Yahşeli	Bayramiç
Güzeltepe	Bayramiç	Güzeloba	Yenice
Saraycık	Bayramiç		

2.7. Adlarını Renklerden Esinlenerek Alan Köyler

Renge bağlı sıfat tamlamasından oluşan birleşik sözcük şeklindeki köy adlarına da rastlanılmaktadır. Doğal renkler veya ana renkler olan sarı, kırmızı ve mavi ile iki ana rengin eşit ölçüde karışımından oluşan tamamlayıcı renkler (yeşil, turuncu ve mor) ve nötr renklerin (siyah ve beyaz) doğal çevredeki hakimiyetine bağlı olarak köy adlarına esin kaynağı olduğu görülmektedir. Bu köylere; Kırca, Karaköy, Yeşilköy, Yeşilyurt, Kızılköy, Akköy ve Bozalan örnek olarak verilebilir. Bitki örtüsüne bağlı renklerin genellikle Yenice, Bayramiç ve Ayvacık ilçelerinde ve kayaç renklerinin de Ezine ilçesinde köy adlarına esin kaynağı olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 9). Bu durum doğal çevreye has renkler ile köy adları arasındaki ilişkiyi açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 9: Adlarını Renklerden Esinlenerek Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Kırca	Ayvacak	Kızılköy	Ezine
Yeşilyurt	Ayvacak	Kızıltepe	Ezine
Karaköy	Bayramiç	Akköy	Yenice
Yeşilköy	Bayramiç	Çalköy	Yenice
Akköy	Ezine	Karaköy	Yenice
Bozalan	Ezine	Yeşilköy	Yenice
Bozeli	Ezine		

2.8. Adlarını Türk Boy Adlarından Alan Köyler

İnsanlar yaşadıkları köylere ad koyarken Fizikî Coğrafya özelliklerinin yanında Beşerî ve Ekonomik Coğrafya özelliklerinden de yararlanmıştır. Araştırma alanındaki 331 köy yerleşmesinden 115 adeti adlarını Beşerî ve Ekonomik Coğrafya faktörlerinden almıştır. Bunlardan 5'i adını Türk boy adlarından almıştır. Bunlar; Küçükçetmi, Türkmenli, Yuvalar, Çetmi ve Bayatlar adını taşıyan köylerdir.

Bunlardan Çetmi ve Küçükçetmi Oğuzların Çepni boyu tarafından kurulmuş olup Çepni adı daha sonra Çetmi olarak söylenmeye başlamıştır. Yuvalar köyü ise yine Oğuzların Yıva boyu tarafından kurulmuştur. Araştırma alanındaki ilçeler bu başlık altında birer köy adıyla karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 10: Adlarını Türk Boy Adlarından Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Küçükçetmi	Ayvacık	Çetmi	Ezine
Türkmenli	Bayramiç	Bayatlar	Yenice
Yuvalar	Çan		

2.9. Adlarını Oymak, Aşiret, Cemaat ve Önemli Kişilerden Alan Köyler

Kır yerleşmeleri adını konar-göçer hayat tarzını sürdürürken bölgede yerleşik hayata geçen oymak, aşiret ve cemaatlerle, bir kumandan veya Türk aşiretlerince hatırı sayılır bir kişinin adından da alabilmektedir (Koday, 2000, s. 236). Araştırma alanında kişi adlı köylerin sayısı bir hayli fazladır. Bu köyler genellikle köyün ileri gelenlerinin adını almıştır. Ayrıca kişi adlı köylerin {-IAr} çoğul eki ve {-II} yer adı ifade eden ekler aldıkları dikkati çekmektedir. Bu köylere örnek olarak; Ahmetçeli, Kemallı, Ahmetler, Cemaller, Bekirler, Köseler, Karabrahimler, Muratlar, Hıdırlar, Boynanlar, Hacıyusuflar ve Umurlar verilebilir. Mahmudiye ve Osmaniye de kişi adının yalın halde kullanıldığı yerleşmelere güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bununla birlikte “paşa, ağa, fakı, bey” unvan sıfatlarını adlardan sonra alan kişi adlı köylere de rastlanılmaktadır. Hüseyinfakı, İlyasfakı, Büyükpaşa, Küçükpaşa, Halılağa ve Hamdibey bunlara örnek teşkil etmektedir (Tablo 11).

Araştırma alanında aynı cemaate mensup kişilerin bölünerek farklı ilçelere yerleşmeleriyle kurulan köyler de yer almaktadır. Buna örnek olarak Bilâller adını taşıyan köy, hem Ayvacık hem de Çan ilçesinde yer almaktadır. Aynı şekilde Köseler adını taşıyan köy, hem Bayramiç hem de Ezine ilçesinde yer almaktadır.

Araştırma alanında bazı köyler de aşiret ya da bunlara ait cemaatlerce kurulmuştur. Bunlardan Bahadırlı Köyü, Reyhanlı aşiretinin Bahadırlı cemaati tarafından kurulmuştur. Karakoca Köyü'nün ise Oğuzların Kınık Boyu Beğdili aşiretinin Karakocalılar aşireti tarafından kurulduğu sanılmaktadır. Kızılelma Köyü ise Yörüklerin Kızılelma cemaati tarafından kurulmuştur (www.can.gov.tr). Yavaşlar Köyü adını Yavaşlar adlı eski bir Türk aşiretinden almıştır. Torhasan Köyü de adını Karakeçili aşiretinin Torhasan kolundan almıştır.

Tablo 11: Adlarını Oymak, Aşiret, Cemaat ve Önemli Kişilerden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Ahmetçe	Ayvacık	Cicikler	Çan
Ahmetler	Ayvacık	Duralı	Çan
Behram	Ayvacık	Hacıkasım	Çan
Bilâller	Ayvacık	Halılağa	Çan
Cemaller	Ayvacık	Karakoca	Çan
Hüseyinfakı	Ayvacık	Kızılelma	Çan
İlyasfakı	Ayvacık	Küçükpaşa	Çan
Paşaköy	Ayvacık	Kemallı	Ezine
Süleymanköy	Ayvacık	Koçali	Ezine
Ahmetçeli	Bayramiç	Köseler	Ezine
Alikabaklar	Bayramiç	Mahmudiye	Ezine
Bekirler	Bayramiç	Yavaşlar	Ezine
Dağahmetçe	Bayramiç	Boynanlar	Yenice
Karabrahimler	Bayramiç	Davutköy	Yenice
Köseler	Bayramiç	Hacıyusuflar	Yenice
Muratlar	Bayramiç	Hamdibey	Yenice
Osmaniye	Bayramiç	Hıdırlar	Yenice
Bahadırlı	Çan	Karaaydın	Yenice
Bilâller	Çan	Torhasan	Yenice
Büyükpaşa	Çan	Umurlar	Yenice

2.10. Adlarını Tarih Öncesi Yerleşmelerden ve Kalıntılardan Alan Köyler

Çanakkale İli tarih boyunca çeşitli medeniyetlere sahne olmuştur. Eski yapı veya kent kalıntısı anlamına gelen “ören” sözcüğü 2 köye (Örenli ve Örencik) ad verilmesinde esin kaynağı olmuştur. Bu

köyler adlarını yakınlarında bulunan tarihi yerleşmelere ait kalıntılardan almışlardır. Tarihi kalıntılardan ad alan diğer köyler ise bir Osmanlı Köyü olan Babakale ile Hisaralan köyleridir. Derenti ise yakınındaki tarihi bir mezarlıktan ad almıştır (Tablo 12). Üçküpçü zamanla Üsküfçü'ye dönüşmüştür.

Tablo 12: Adlarını Tarih Öncesi Yerleşmelerden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Babakale	Ayvacık	Hisaralan	Ezine
Örenli	Bayramiç	Üsküfçü	Ezine
Derenti	Çan	Örencik	Yenice
Etili	Çan		

2.11. Adlarını Tarihî, Dinî ve Sosyo-Kültürel Faktörlerden Alan Köyler

Araştırma alanında tarihi, dinî ve sosyo-kültürel faktörlerin de köylere ad verilmesinde esin kaynağı olduğunu görmekteyiz. Hacıbekirler, Hacıdervişler, Hacıköy, Mollahasanlar, Hacılar, Doğaca (Dua Ocağı demektir) gibi köyler adını dini faktör ya da sıfatlardan alırken Nusratlı, Serhat, Yiğitler, Karagömlek ve Öğmen tarihi faktörlerin etkisiyle ad alan köylerdir. Sosyo-kültürel faktörlere bağlı ad alan köylere örnek olarak Erecek (Ere cirit sopasını yerden almak için kullanılan ucu halkalı değnek demektir), Yanıklar (Sevdalı demektir), Bekten (avcının avını beklediği yer), Nevruz, Yarış, Ozancık, Aşağıkaraaşık ve Yukarıkaraaşık verilebilir (Tablo 13).

Tablo 13: Adlarını Tarihî, Dinî ve Sosyo-Kültürel Faktörlerden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Erecek	Ayvacık	Şerbetli	Çan
Kocaköy	Ayvacık	Alemşah	Ezine
Nusratlı	Ayvacık	Sameteli	Çan
Hacıbekirler	Bayramiç	Karagömlek	Ezine
Hacıdervişler	Bayramiç	Uluköy	Ezine
Hacıköy	Bayramiç	Aşağıkaraaşık	Yenice
Köylü	Bayramiç	Bekten	Yenice
Mollahasanlar	Bayramiç	Hacılar	Yenice
Nebiler	Bayramiç	Kabalı	Yenice
Serhat	Bayramiç	Namazgâh	Yenice
Yanıklar	Bayramiç	Nevruz	Yenice
Yiğitler	Bayramiç	Öğmen	Yenice
Doğaca	Çan	Sameteli	Yenice
Hacılar	Çan	Sofular	Yenice
Küçükklü	Çan	Yukarıkaraaşık	Yenice
Ozancık	Çan	Yarış	Yenice

2.12. Adlarını Göç Hareketlerinden Alan Köyler

Adını göç hareketlerine bağlı olarak alan köyler, aynı zamanda iskân tarihi hakkında da fikir vermektedir. Adını göç hareketlerinden etkilenerek alan yerleşim yeri sayısı 10'dur. Bunlardan üçünün adı Yeniköy'dür. Bu köy adı Bayramiç, Ezine ve Yenice ilçelerinde tespit edilmiştir. *Yeni* niteleme sıfatıyla adını alan bu köy, köyün yöreye yapılan göçler sonrasında kurulduğunu işaret eder. Aynı şekilde *yeni* niteleme sıfatı ile kurulan diğer yerleşim adları Yeniçam ve Yeniceköy'dür. Bununla birlikte Okçular Köyü adını 1881 yılında Bulgaristan'ın Filibe Kazası'ndan Çan ilçesine göç eden vatandaşlar tarafından geldikleri yerin adını vermeleri sonucunda almıştır (www.can.gov.tr). Kafkasya'dan Çan'a göç eden kişiler geldikleri yere Kazabat adını vermişlerdir (www.can.gov.tr). Bununla birlikte Çan ilçesinin Bozgöç köyü daha sonra halk tarafından Bozgüç olarak söylenmeye başlamıştır. Mecidiye ve Reşadiye köyleri de Balkan göçmenlerinden kurulmuştur.

Tablo 14: Adlarını Göç Hareketlerinden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Yeniçam	Ayvacık	Okçular	Çan
Yeniceköy	Bayramiç	Mecidiye	Ezine
Yeniköy	Bayramiç	Yeniköy	Ezine
Bozgüç	Çan	Reşadiye	Yenice
Kazabat	Çan	Yeniköy	Yenice

2.13. Adlarını Köyün Kurulduğu Yerde Evvelce Bulunan Geçici veya Devamlı Kır Yerleşmelerinden Alan Köyler

Araştırma alanında bu başlık altında 27 köy tespit edilmiştir. Oba, ağıl, çiftlik, yayla ve dam gibi geçici veya devamlı kır yerleşmeleri ya başka bir sözcükle birleşerek ya da tek başına köylere ad olmuştur. Sözü edilen geçici kır yerleşmelerinin zamanla daimi bir yerleşmeye dönüşmesi ve köy statüsü kazanması ile adlarını bu yeni köye vermişlerdir. *Alibeyçiftliği*, *İlyasağaçiftliği* ve *Çiftlik* köyleri, çiftlik meskenleri çevresinde yeni meskenlerin eklenmesiyle köy yerleşmesine dönüşerek bu çiftlik yerleşmesinin adını almıştır. Bununla birlikte Yaygın Köyü adını eski bir yayla alanından aldığı için bu başlık altında değerlendirilmiştir. Araştırma alanında geçici veya devamlı kır yerleşmelerinden esinlenerek adı konulan köylere en çok Yenice, Çan ve Bayramiç ilçelerinde rastlanılmaktadır (Tablo 15). Çünkü geçmişte ve günümüzde hayvancılık ekonomisine dayalı geçim tarzı bu tür yerleşmeleri zorunlu kılmıştır.

Tablo 15: Adlarını Köyün Kurulduğu Yerde Evvelce Bulunan Geçici veya Devamlı Kır Yerleşmelerinden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Kuruoba	Ayvacic	Kocayayla	Çan
Taşagıl	Ayvacic	Yaygın	Çan
Tamış	Ayvacic	Çamoba	Ezine
Çiftlik	Bayramiç	Yaylacık	Ezine
Dağoba	Bayramiç	Yenioba	Ezine
Daloba	Bayramiç	Çakıroba	Yenice
Evciler	Bayramiç	Çamoba	Yenice
Kutluoba	Bayramiç	Çiftlikköy	Yenice
Yaylacık	Bayramiç	Çukuroba	Yenice
Alibeyçiftliği	Çan	Haydaroba	Yenice
İlyasağaçiftliği	Çan	Kıraçoba	Yenice
Dereoba	Çan	Kızıldam	Yenice
Eskiyayla	Çan	Yalıoba	Yenice
Keçiağılı	Çan		

2.14. Adlarını Meslek Grupları, Ekonomik Faaliyetler ve Bu Faaliyetlerin Sürdürüldüğü Alanlardan Alan Köyler

Araştırma alanındaki köylerden 19'u bu başlık altında toplanmaktadır. Demirci, Aşağışapçı, Bezirgânlar, Cazgirler (Cazgir Büyük Türkçe Sözlükte güreşecek olan pehlivanları yüksek sesle izleyicilere tanıtan ve dua okuyarak onları alana süren kimse anlamına gelmektedir), Külcüler, Tongurlu (Büyük Türkçe Sözlükte düğünleri yöneten kimse anlamına gelmektedir), Yukarışapçı, Bardakçılar, Helvacı, Kadılar, Karakadılar, Terzialan ve Cambaz örneklerinde görüldüğü gibi 13 adeti adını meslek gruplarından; Şapköy (Ayvacık ve Ezine), Balıklı ve Kovancı örneklerinde görüldüğü gibi 4 adeti adını ekonomik faaliyetlerden; Pazarköy (Ezine ve Yenice) örneğinde olduğu gibi 2 adeti adını ekonomik faaliyetlerin sürdürüldüğü alanlardan almıştır (Tablo 16). Dolayısıyla çeşitli mesleklerden esinlenerek ad alan köylerin sayısı bir hayli fazladır.

Tablo 16: Adlarını Meslek Grupları, Ekonomik Faaliyetler ve Bu Faaliyetlerin Sürdürüldüğü Alanlardan Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Demirci	Ayvacic	Kadılar	Çan
Şapköy	Ayvacic	Karakadılar	Çan
Aşağışapçı	Bayramiç	Terzialan	Çan
Bezirgânlar	Bayramiç	Balıklı	Ezine
Cazgirler	Bayramiç	Pazarköy	Ezine
Külcüler	Bayramiç	Şapköy	Ezine
Tongurlu	Bayramiç	Cambaz	Yenice
Yukarışapçı	Bayramiç	Kovancı	Yenice
Bardakçılar	Çan	Pazarköy	Yenice
Helvacı	Çan		

2.15. Adlarını Askerî Rütbelerden Esinlenerek Alan Köyler

Araştırma alanında beş köy adlarını askeri rütbelerden esinlenerek almıştır. Bunlar; Çavuşköy, Çavuşlu, Yeniçeri, Aşağıçavuş ve Yukarıçavuş'tur. Köyde yaşayan ve çavuş rütbesi taşıyan bir şahsın köyün sosyo-kültürel yaşamındaki yeri, rütbesinin köy adının esin kaynağı olmasını sağlamıştır.

Tablo 17: Adlarını Askerî Rütbelerden Esinlenerek Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Çavuşköy	Bayramiç	Aşağıçavuş	Yenice
Çavuşlu	Bayramiç	Yukarıçavuş	Yenice
Yeniçeri	Çan		

2.16. Adlarını Çeşitli Eşya ve Aletlerden Alan Köyler

Araştırma sahasında çeşitli eşya ve alet adı da köylere ad vermede esin kaynağı olmuştur. Bu bağlamda adını eşya ve aletlerden alan köy sayısı 9'dur. Dibekli, Tabaklar, Çekiçler, Çomaklı ve Çarıksız köyleri buna örnektir. Ayrıca Ayvacık ilçesinde halıcılığın yaygın bir ekonomik faaliyet olduğu düşünülürse, Akçin (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğünde çin halı dokumada kullanılan gevşek eğrilmiş iplik anlamındadır.) Köyü'nün anlamı açıkça ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte Bayramiç ilçesine bağlı Kaykılar (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğünde kaykî kızak anlamındadır) Köyü adını muhtemelen karkızak ilişkisinden almıştır. Yine Altıkulaç (kulaç, Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğünde beşik anlamına gelmektedir) köyü de bu grup içerisinde değerlendirilebilir. Yenice ilçesinde Yörüklerin yoğun bir şekilde bulunduğu düşünülürse, Seyvan Köyü'nün adını Yörük çadırı anlamına gelen Sayhan'dan aldığını söyleyebiliriz (Tablo 18).

Tablo 18: Adlarını Çeşitli Eşya ve Aletlerden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Akçin	Ayvacic	Çekiçler	Çan
Dibekli	Ayvacic	Çomaklı	Çan
Tabaklar	Ayvacic	Çarıksız	Ezine
Kaykılar	Bayramiç	Seyvan	Yenice
Altıkulaç	Çan		

2.17. Adlarını Hayvan Türlerinden ve Çeşitli Canlılardan Alan Köyler

Araştırma alanında adını çeşitli evcil ve yabani hayvanlardan alan köy sayısı 18 adettir. Evcil hayvanlardan esinlenerek ad alan köylere örnek olarak Koyunevi, Alakeçi, Mallı, Akçakeçili ve Akçakoyun'u verebiliriz. Bunda etken faktör, hayvancılığın önemli bir geçim kaynağı olmasıdır. Doğancı, Doğancılar, Üvecik ve Balaban ise adını yabani hayvanlardan esinlenerek almıştır.

Bununla birlikte Bıyıklı, Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğünde çay balığı, Gökçeçi ise aynı sözlükte *gökçe* yaban güvercini anlamındadır. Toluklar, Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğünde koyun ve keçi yavrusu anlamındadır. Tülüler ise aynı sözlükte güreşçi erkek deve, keçi ve koyun gibi anlamlara başlanmıştır. Üvecik Köyü daha sonra halk tarafından Tavaklı olarak telaffuz edilmeye başlanmıştır. Üvecik Köyü adını çevresinde eti için avlanan, bir çeşit yabani kumru olan üveciklerden esinlenerek almıştır. Hayvan adlarından etkilenecek köylere en çok ad konulan ilçe Bayramiç'tir (Tablo 19). Kaz Dağı'nda yabani hayvanlara sıklıkla rastlanılması, bu ilçede köylere bu hayvanların adlarının verilmesinde etkili olmuştur.

Tablo 19: Adlarını Hayvan Türlerinden ve Çeşitli Canlılardan Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Balabanlı	Ayvacic	Doğancılar	Çan
Koyunevi	Ayvacic	Koyunyeri	Çan
Alakeçi	Bayramiç	Mallı	Çan
Bıyıklı	Bayramiç	Akçakeçili	Ezine
Doğancı	Bayramiç	Geyikli	Ezine
Gökçeçi	Bayramiç	Tavaklı	Ezine
Karıncalık	Bayramiç	Üvecik	Ezine
Toluklar	Bayramiç	Akçakoyun	Yenice
Tülüler	Bayramiç	Kargacı	Yenice

2.18. Adlarını Ulaşım İlgili Özelliklerden Alan Köyler

Araştırma alanının tarih boyunca bölgelerarası geçişlerde kavşak rolü üstlenmesi ulaşım ile ilgili özelliklerin köy adlarına yansımaya yol açmıştır. Araştırma alanındaki köylerden 7 adeti adını ulaşım ile ilgili faktörlerden almıştır. Bunlar; Gedik, Söğütgediği, Üçyol, Yaya, Belen, Köprübaşı, Derbentbaşı köyleridir. Bununla birlikte çalışma alanında ulaşım ile ilgili özelliklerden yerleşme adı almayan ilçeler Ayvıcık ve Yenice'dir (Tablo 20).

Tablo 20: Adlarını Ulaşım İlgili Özelliklerden Alan Köyler

Köy Adı	İlçesi	Köy Adı	İlçesi
Gedik	Bayramiç	Belen	Ezine
Söğütgediği	Bayramiç	Köprübaşı	Ezine
Üçyol	Bayramiç	Derbentbaşı	Ezine
Yaya	Çan		

2.19. Diğer

Araştırma alanında Büyükhususun, Küçükhususun, Kısacık, Aşağışevik, Yukarışevik, Kumarlar, Arasanlı ve Kalkım köylerinin adlarının kaynakları tespit edilememiş ve bu nedenle yukarıdaki sınıflandırmalara dâhil edilmemiştir.

Sonuç

Kaz Dağı'nın büyük ölçüde engelbelendirdiği araştırma kapsamındaki ilçelerde Fiziki Coğrafya faktörlerinin köy adlarının verilmesinde oldukça etkili olduğu görülmektedir. Bu da insanla mekân arasındaki etkileşiminin yoğunluğunu göstermektedir. İnsan ve onun faaliyetlerini mekânla ilişkilendirerek inceleyen Beşeri ve Ekonomik Coğrafya faktörlerinin de köylere ad verilirken oldukça etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte yerleşme adlarından hareketle araştırma alanının doğal ve beşeri çevresi hakkında fikir sahibi olunmaktadır. Araştırma alanında yer alan köylerin Fiziki Coğrafya elemanlarından en çok "doğal bitki örtüsü", "topografik unsurlar", "litolojik özellikler" ve "hidrografik özellikler"i esin kaynağı olarak seçtikleri görülmektedir. "Yerleşme tarihi", "geçici ya da daimi kır yerleşmeleri", "başta tarımsal faaliyetler olmak üzere çeşitli ekonomik faaliyetler", "göç hareketleri" ve "ulaşım ile ilgili özellikler" gibi Beşeri ve Ekonomik Coğrafya elemanları da köylere ad verilmesinde önemli bir esin kaynağıdır. Ayrıca köy yerleşmelerinin ad almasında tarihi, dini ve sosyo-kültürel faktörler ile renklerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

- AKSAN, Doğan (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- BADEMLİ, Raci ve Diğerleri (2000). *Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Tespit ve Değerlendirme Çalışmaları Raporu*, Ankara: Milli Parklar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- BARKAN, Ömer Lütfi (1942). "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler: II. Kolonizator Türk Dervişler", *Vakıflar Dergisi* (2): 281-365.
- BULUT, İhsan (1996). "Sorgun Yöresi Köy ve Mevkii Adlarının Kaynakları". *Akademik Araştırmalar Dergisi*, I (3)
- DEMİRKAYA, Hilmi ve Kenan ARIBAŞ (2007). "Göhlisar, Çavdır ve Altınyayla (Burdur) İlçelerindeki Kırsal Yerleşme Adlarının Kaynakları", *Türk Coğrafya Kurumu, Türk Coğrafya Dergisi* (46): 77-88.
- DOĞANER, Suna (1994). "Çanakkale Boğazı Kıyılarının Coğrafyası", *Türk Coğrafya Dergisi* (29): 125-159.
- ERİNÇ, Sırrı (1989). "Güneydoğu Avrupa'da Türkçe Ekzonimler". *İÜ Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü BÜLTEN* (6): 9-13.
- ERTEN, İsamil (2006). "Bölgenin Yerleşim Serüveni", *Çanakkale Dosyası-2006; Çanakkale Mercek Altında*, Çanakkale: Aynalı Pazar Gazetesi Yayınları.
- GÖNEY, Süha (1975). *Büyük Menderes Bölgesi*, İstanbul: İÜ Yayınları No: 1895, Coğrafya Enstitüsü Yayınları No: 79.

- GÜNDÜZ, Ahmet (2008). "1526 Tarihli Tahrir Defterine Göre Antakya ve Çevresindeki Türkçe Yer Adları Hakkında Bir Değerlendirme", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* V (9): 141-160.
- GÜNER, İbrahim ve Hakkı YAZICI (2000). "Çanakkale Boğazında Ulaşım", *Türk Coğrafya Dergisi* (35): 25-50.
- GÜNER, İbrahim ve Mustafa ERTÜRK (2004). "Türkiye İl Merkezi Kent Adlarının Kaynakları Üzerine Bir Araştırma", *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi* (12): 39-62.
- GÜNER, İbrahim, Mustafa ERTÜRK ve Ünsal BEKDEMİR (2000), "Iğdır İli'ndeki Yer Adlarının Kaynakları", *Doğu Coğrafya Dergisi* (4): 273-299.
- GÜNEY, Emrullah (1996). "Toponomik Terimlerin Sınıflandırılması", *Türk Dili Dergisi* (540): 619-630.
- KODAY, Saliha (2000). "Trakya'da Köy Adlarında Coğrafyanın Etkisi", 28. Coğrafya Meslek Haftası (10-12 Haziran 1988, Edirne), Geçmişte, Günümüzde ve Gelecekte Trakya: Bildiriler, İstanbul: Türk Coğrafya Kurumu.
- ORHONLU, Cengiz (1963). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretleri İskan Teşebbüsü* (1691-1696), İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yay. No: 998.
- TUNÇEL, Harun (2000). "Türkiye'de İsmi Değiştirilen Köyler", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, X (2): 23-34.
- TÜRKAY, Cevdet (1979). "Başbakanlık Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler", İstanbul: Tercüman Kaynak Eserler Serisi 1.
- UYGUR, Nermi (1967). "Yer Adları", *Türk Dili Dergisi* (187): 495-502.
- YAŞAR, Okan (2001). "Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı (Barış Parkı), Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Türk Coğrafya Kurumu, *Türk Coğrafya Dergisi* (36): 171-201.
- YAŞAR, Okan ve Örgü Yaşar, Funda (2007). "Çanakkale Atasözleri ve Coğrafi Analizi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* VI (19): 95-105.
- YAZICI, Hakkı ve Diğerleri (2005). "Afyonkarahisar Atasözlerinin Coğrafi Analizi", *Ulusal Coğrafya Kongresi-2005 (Prof. Dr. İsmail Yalçınlar Anısına)*, İstanbul: İ.Ü. Edb. Fak.-Türk Coğrafya Kurumu.
- <http://www.can.gov.tr/mahalli.html> (erişim tarihi:08.05.2009)
- <http://www.tdkterim.gov.tr/bts/> (erişim tarihi:01.05.2009)
- <http://www.tdkterim.gov.tr/ttas/> (erişim tarihi:03.05.2009)
- <http://www.tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul> (erişim tarihi:15.04.2009)

Katkı Belirtme: Köy adlarının etimolojik incelemesini yapan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Yusuf AVCI'ya teşekkür ederiz.